

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΩΤΟ ΛΑΜΠΡΙΝΟ

«Η σημερινή Αριστερά δεν με αφορά, με εμπνέει, όμως, το επαναστατικό της παρελθόν»

Της **Ιωάννας Σωτήρχου**

Μπορεί να διαφωνούν και τις απόψεις τους να τις χωρίζουν «έτη... Φώτου», όπως είτε χαρακτηριστικά ο σκηνοθέτης, αλλά επειδή είναι και οι δυο «παιδιά του Διαφωτισμού» και φίλοι, ο Φώτος Λαμπρινός παρουσίασε πριν από λίγες μέρες το καινούργιο μυθιστόρημα της Σώτης Τριανταφύλλου «Σπάνιες γαίες» «ως αναγνώστης». Και για έναν ακόμη λόγο: επειδή η δράση του τοποθετείται στη Σοβιετική Ένωση, τη χώρα της «Μεγάλης Ουτοπίας» του 20ού αιώνα, στην οποία σπούδασε.

Πλην όμως οι «Σπάνιες γαίες» (εκδόσεις Πατάκη) εξελίσσονται κυρίως την περίοδο του Στάλιν, όταν ο κομματικός μηχανισμός επιχειρεί να ασκήσει πλήρη έλεγχο. Δίνοντας σε αδρές γραμμές το περιεχόμενο του βιβλίου, με πρωταγωνιστή τον Πραβιέν, «που φέρει το όνομα της «Αλήθειας του Λένιν» - Πράβντα Λένινα, εξ ου και Πραβιέν», ο οποίος έπειτα από μια ενέργεια στην οποία τον υποχρεώνει να προβεί το Κόμμα, αλλάζει την εμφάνισή του σε... κλόουν, ο σκηνοθέτης αναρωτήθηκε για τους λόγους που τον οδήγησαν σε αυτή τη μεταμφίεση. Και έδωσε τη δική του απάντηση, που δεν είναι άλλη από την τραγικότητα του μικρού ανθρώπου που δεν έχει τις δυνάμεις να αντιμετωπίσει το σύστημα. Παρέθεσε κι ένα απόσπασμα από το κείμενο του Βίλχελμ Ράιχ «Γιατί επικράτησε ο Χίτλερ» του 1938: «... δεν μπορούμε να εξουδετερώσουμε τον μαινόμενο φασίστα, αν από πολιτικό καιροσκοπισμό προσπαθούμε να τον εντοπίσουμε μόνο μέσα στον Γερμανό ή τον Ιταλό, και όχι επίσης μέσα στον Αμερικανό και τον Κινέζο, αν δεν τον ανιχνεύσουμε και μέσα μας, στον ίδιο μας τον εαυτό, αν δεν γνωρίζουμε τους κοινωνικούς θεσμούς που τον εκκολάπτουν καθημερινά...».

Μιλώντας για το βιβλίο της η Σώτη Τριανταφύλλου είπε ότι για μία ακόμη φορά το θέμα που την απασχολεί, ως συγγραφέα αλλά και επιστήμονα, είναι τα μεγάλα ηθικά προβλήματα: η ευθύνη του ανθρώπου σε ένα ολοκληρωτικό καθεστώς, η συλλογική και ατομική ευθύνη, η σχέση του ανθρώπου με τη μάζα και τον ηγέτη, η ευτέλεια του κακού. Η ιστορία αποτελεί τον κυρίαρχο καμβά, πάνω στον οποίο εικονογραφείται όχι μόνο ο ηγέτης ως πρόσωπο, αλλά και η κοινωνία μέσα στην οποία δρουν οι ήρωές της. Εν τέλει, το νέο της μυθιστόρημα είναι η ιστορία μέσα στην Ιστορία που δεν έχει σχέση με την πολιτική.

Κάποιος από το κοινό αναρωτή-

θηκε αν θα μπορούσε να είχε γράψει για έναν αντίστοιχο ήρωα στη χιτλερική Γερμανία ή τη φασιστική Ιταλία. Ο συγγραφέας Νίκος Δήμου, επίσης από το κοινό, όρισε τη διαφορά της Σοβιετικής Ένωσης από τις άλλες δικτατορίες ως τη «διάφευση και τον ενταφιασμό των μεγάλων οραμάτων», της ουτοπίας, που φιλοδοξούσε να απελευθερώσει τον άνθρωπο από την εκμετάλλευση, το όνειρο για ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη που μετατρέπεται σε εφιάλτη αφήνοντας τον ήρωα του μυθιστορήματος να ζει σε μια υπερβατική ποιητική πραγματικότητα, μεταξύ ονείρου και εφιάλτη.

Από την πλευρά της η ίδια η συγγραφέας διευκρίνισε ότι οι «Σπάνιες γαίες» δεν είναι πολιτικό βιβλίο, αλλά μια μυθολογία με έναν ήρωα που πάσχει και γι' αυτό αποκτά λογοτεχνικό ενδιαφέρον. Έναν ήρωα που χάνει την επαφή με τον εαυτό του και την πραγματικότητα, μια περίπτωση αποπροσωποποίησης.

Ορισμένοι έδειξαν να ενοχλούνται με το γεγονός ότι οι λεπτομέρειες γύρω από την κοινωνική συμπεριφορά του ηγέτη, δηλαδή του Στάλιν, και η αποκάλυψη στοιχείων της προσωπικότητάς του κάνουν το τέρας όχι απλώς να δείχνει ανθρώπινο, αλλά σχεδόν «χαριτωμένο». Άλλοι πάλι είδαν σε αυτή την αντίστιξη την υπαινικτική ειρωνεία που διακρίνει γενικά το μυθιστόρημα.

Αντικείμενο κριτικής έγινε για ακόμη μια φορά η απόφαση της Σώτης Τριανταφύλλου να γράψει για ένα μη ελληνοκεντρικό θέμα. Είναι ωστόσο μια συνειδητή επιλογή της συγγραφέα και ιστορικού. Η ίδια διευκρίνισε ότι η συγκεκριμένη περίοδος αποτελεί πεδίο ενασχόλησής της για χρόνια, αφού εκτός από αμερικανική ιστορία είχε καθηγητή και τον Μαρκ Φερό -του αφιερώνει και το βιβλίο- οπότε αναπόφευκτα ασχολήθηκε και με την ιστορία της Σοβιετικής Ένωσης. Χρησιμοποίησε μάλιστα και τα λόγια του Μάρτιν Εϊμς πως «η διαφορά ανάμεσα στον ναζισμό και στον κομμουνισμό είναι ότι ο κομμουνισμός προκαλεί, περιέργως, κάποια γέλια».

Κάποιοι αναρωτήθηκαν ακόμη μήπως είναι επεικής απέναντι στον σταλινισμό. Όπως εξήγησε η Τριανταφύλλου, δεν έγραψε για καλούς ή κακούς ή με πρόθεση να καταγγείλει ένα κόμμα, αλλά αναζητώντας το νόημα του τι σημαίνει να ζει κανείς με αξιοπρέπεια μέσα στον κόσμο, τον αγώνα των ανθρώπων, που δεν μπορούν να δουν τα όνειρά τους να πραγματοποιούνται, τα ηθικά διλήμματα που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι, που άλλοτε τους οδηγούν στην εξέγερση κι άλλοτε στο να κρυφτούν μέσα στο πλήθος.

Αναζητήθηκε ακόμη η σχέση της με την Αριστερά. «Η σημερινή Αριστερά δεν με αφορά καθόλου» απάντησε κατηγορηματικά. Πρόσθεσε, ωστόσο, ότι την εμπνέει η Ιστορία και τα οράματα της επαναστατικής Αριστεράς του 19ου αιώνα.

■ **INFO:** Οι «Σπάνιες γαίες» είναι το δέκατο μυθιστόρημα της Σώτης Τριανταφύλλου, εκδόσεις Πατάκη, σελίδες 318.

Στην περίοδο του Στάλιν μάς μεταφέρουν οι «Σπάνιες γαίες». Η συγγραφέας δεν είχε πρόθεση να καταγγείλει ένα κόμμα, να γράψει για καλούς και κακούς. Την ενδιέφερε το θέμα της ευθύνης του απλού ανθρώπου σε ένα ολοκληρωτικό καθεστώς, η σχέση του με τη μάζα και τον ηγέτη

